

A close-up, high-contrast portrait of Leonard Cohen, with his face partially obscured by vertical wooden planks. The lighting is dramatic, highlighting his eyes and the texture of the wood. The background on the right shows a blue-painted wooden surface.

Oblíbená hra

LEONARD COHEN

přeložil Tomáš Hrách

edice angloamerických autorů

ARGO

Oblíbená hra
Leonard Cohen

Oblíbená hra

LEONARD COHEN

přeložil Tomáš Hrách

Edici angloamerických autorů řídí Petr Onufer

THE FAVOURITE GAME

Copyright © 1963, Leonard Cohen. All rights reserved.

Czech edition © Argo, 2020

Translation © Tomáš Hrách – heirs, 2020

Afterword © Petr Matoušek, 1998, 2020

Cover art © František Matoušek, 2020

ISBN 978-80-257-3130-7 (váz.)

ISBN 978-80-257-3200-7 (e-kniha)

Matce

*Jako mlha nezanechá jizvu
v pahorku temně zeleném,
tak moje tělo nezanechá jizvu
na těle tvém.*

*Když vítr a ještěb se potkají,
co jim pak zůstane?
Tak ty a já se potkáme,
odvrátíme se, usneme.*

*Jak mnohé noci vydrží
bez měsíce a hvězd,
tak i my musíme vydržet
své odloučení snést.*

PRVNÍ KNIHA

Breavman zná dívku jménem Shell, která si nechala propíchnout uši, aby mohla nosit dlouhé tepané náušnice. Dírky jí zhnisaly a na ušních lalůčcích jí zůstaly drobné jizvy. Objevil je pod jejími vlasy.

Když jeho otec vylézal ze zákopu, zasáhla jej do paže kulka. Pro člověka se srdeční trombózou je svým způsobem útěcha, může-li se pochlubit zraněním z boje.

Breavman má na pravém spánku jizvu na místě, kam ho Krantz zasáhl lopatkou. Taková hádka kvůli sněhulákovi. Krantz mu chtěl dát místo očí uhlíky. Breavman tehdy, stejně jako teď, odmítal při zdobení sněhuláků používat cizorodé materiály. Žádné vlněné šály, klobouky nebo brýle. Z téhož důvodu neschvaluje vkládání mrkví do úst vydlabaných dýní ani připevňování okurkových uší.

Jeho matka považovala celé své tělo za jednu velkou jizvu, která pohltila původní dokonalost, již neustále hledala v zrcadlech, oknech a chromovaných puklicích na kolech aut.

Děti se pyšní jizvami jako medailemi. Milenci v nich vidí tajemství, která je třeba odhalit. Jizva vzniká, když se svět stane bytostí z masa a krve.

Je snadné pyšnit se nějakým zraněním, hrdými jizvami z boje. Je těžké někomu předvádět uhry.

Breavmanova mladá matka se vyzbrojila zvětšovací zrcátkem a oběma rukama se pustila do lovu vrásek.

Když nějakou objevila, s povzdechem požádala o pomoc pevnost pleťových olejů a mastiček vystavěnou na skleněném tácu. Vrásce se dostalo pomazání i bez víry.

„Tohle není moje tvář, moje opravdová tvář.“

„Co je tvá opravdová tvář, mami?“

„Jen se na mě podívej. Copak takhle vypadám?“

„A kde tedy je, ta tvoje opravdová tvář?“

„Nevím. Snad zůstala v Rusku, když jsem ještě byla malá.“

Vytáhl z police obrovský atlas a upadl s ním na zem. Probíral se stránkami jako zlatokop, dokud neobjevil Rusko, bílé a nesmírné. Klečel nad těmi dálavami, dokud se mu nerozostřil zrak a nevytvořil ze všech těch jezer, řek a ná-zvů snový obličej, matný, krásný a křehký.

Služebná ho musela odvléci k večeři. Ta ženská tvář se vznášela nad stříbrnými příbory i při jídle.

Jeho otec pobýval většinou v posteli nebo v kyslíkovém stanu v nemocnici. Pokud zrovna neležel, zabýval se lhaním.

Vzal si hůlku bez stříbrného kování a vedl syna na Královskou horu. Byl tu ten starý kráter. V mělké travnaté proláclině, kdysi plné vroucí lávy, spočívala dvě děla ze železa a kamene. Breavman si chtěl užít všeho toho násilí.

„Vrátíme se sem, až mi bude lépe.“

Jedna lež.

Breavman se naučil plácát přes nos koně uvázané vedle Zámečku a nabízet jim kostky cukru z dlaně.

„Jednou si na těch koních vyjedeme.“

„Vždyť ani nemůžeš dýchat.“

Toho večera se jeho otec zhroutil nad mapou, na níž si vlaječkami znázorňoval postavení bojujících armád, a hledal kapsle, aby je mohl rozlomit a nadechnout se.

Film s postavami členů jeho rodiny.

Otec natáčí strýčky, vysoké a vážné, s květinami v tmavých klopách, kteří chodí tak blízko před kamerou, že jsou rozmazaní.

Jejich ženy vypadají škrobeně a zasmušile. Jeho matka se schovává a nutí tety, aby vešly do záběru. V pozadí se její úsměv vytratí a povolí i rovné držení těla. Myslí si, že ji není vidět.

Breavman zastaví film, aby si ji mohl prohlédnout, a její tvář pohltí rozlézající se oranžová skvrna hořícího filmu.

Babička sedí ve stínu kamenného balkónu a tety jí přinášejí děti. Stříbrný čajový servis jasně září v barvách raného technicoloru.

Jeho dědeček provádí přehlídku seřazených dětí, avšak uprostřed pochvalného kývnutí se zastaví a stráví jej oranžový technický plamen.

Breavman ničí film ve snaze ovládnout minulost.

Breavman a jeho bratrance spolu mužně zápolí. Děvčátka dělají pukrlata. Děti jsou vyzvány, aby jedno po druhém skákaly po dlážděném chodníčku.

Na světlo vytáhnou i plachého a vděčného zahradníka, aby jej zachytili v lepší společnosti.

Pluk namačkaných ženských je zcela rozprášen okrajem obrazu. Jeho matka je jednou z prvních, kdo zmizí.

Najednou se objeví jen boty a rozmazaná tráva, jak se otec kácí pod nápirem dalšího záchvatu.

„Pomoc!“

Pod nohama mu hoří celuloidová kola. Tančí na nich, dokud jej chůva s posluhovačkou nezachrání a matka nepotrestá.

Film běží dnem i nocí. Dávej si pozor, krvi, dávej pozor.

Breavmanové založili a řídili většinu institucí, díky nimž se montrealská židovská komunita stala jednou z nejmocnějších na světě.

Ve městě koloval vtip: Židé jsou svědomím světa a Breavmanové jsou svědomím Židů. „A já jsem svědomím Breavmanů,“ dodává Lawrence Breavman. „Vlastně jsme jediní zbylí Židé, nadkřesťani, první občané s obřezanými ptáky.“

Pokud se tím ovšem ještě někdo chce zabývat, panuje dnes názor, že Breavmanové upadají. „Dávejte si dobrý pozor,“ varuje Lawrence Breavman své výkonné bratrance, „nebo budou vaše děti mluvit s přízvukem.“

Před deseti lety Breavman sestavil Kodex Breavmanů: Jsme viktoriánská šlechta hebrejského vyznání.

Nevíme to s určitostí, ale jsme si docela jisti, že ostatní bohatí Židé přišli k penězům na černém trhu.

Nechceme vstupovat do křesťanských klubů ani ředit svou krev sňatky s příslušníky jiných skupin. Přejeme si být považováni za rovné členy společenství spojeného postavením, vzděláním a mocí, kteří se odlišují jen svými domácími rituály.

Odmítáme přestoupit hranice vytyčené obřízkou.

Civilizace se nám dostalo jako prvním, a proto také tolik nepijeme, vy všivá bando krvežíznivých ochmelků.

Krysa je živější než želva.

Želva je pomalá, chladná a pohybuje se mechanicky; vypadá skoro jako hračka, jako krunýř s nožičkami. Když pojde, nijak na tom nezáleží. Zato bílá krysa je rychlá a má teplý kožíšek.

Krantz tu svou choval ve vykuchaném rádiu. Breavman měl tu svou v hluboké plechovce od medu. Krantz odjel na prázdniny a požádal Breavmana, aby se mu o krysu postaral. Breavman ji strčil k té své.

Krmení krys je práce. Člověk musí sejít dolů do sklepa. Nějak na to pozapomněl. Pak už se snažil na plechovku od medu nemyslet a schodům do sklepa se vyhýbal.

Nakonec přece jen sešel dolů, kde ho uvítal strašlivý puch vycházející z plechovky. Litoval, že není pořád ještě plná medu. Podíval se dovnitř a shledal, že jedna krysa sežrala druhé půlku břicha. Bylo mu vcelku jedno, která je ta jeho. Živá krysa po něm skočila a Breavman poznal, že je šílená.

Podržel plechovku na délku paže před sebou, protože tak děsivě páchla, a napustil do ní vodu. Mrtvá krysa vyplula na hladinu s dírou v břiše a zdviženými zadními nohama. Živá se škrábala po stěně nahoru.

Zavolali jej k obědu; jako předkrm měli morek. Jeho otec jej vyklepával z kosti. Pocházela z nějakého zvířete.

Když se vrátil dolů, obě krysy už pluly na hladině. Vyprázdnil plechovku na příjezdovou cestu a zahrabal je sněhem. Pak se pozvracel a zvratky také zakryl sněhem.

Krantz zuřil. Chtěl krysu aspoň pohřbít, jenže po několika vánicích už mrtvá těla nenašli.